

KONVERTĒJAMĀS OBLIGĀCIJAS UN TO CIVILTIESISKĀS APGROZĪBAS IEROBEŽOJUMI

CONVERTIBLE BONDS AND RESTRICTIONS ON THEIR CIVIL CIRCULATION

Pauls Zeņķis, *Mg. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Civiltiesisko zinātņu katedras lektors, doktors

Summary

A bond is a debt security, under which its issuer undertakes to repay to the bondholder the principal of the bond and the interest (the coupon) at a specified point in time, that is to be considered as the extinguishing of bonds. There are several types of bonds: bonds issued by the public sector, bonds issued by capital companies, publicly available bonds, private bonds, convertible bonds, subordinated bonds, exchangeable bonds, etc. A convertible bond is a bond that its holder is entitled to swap for the issuer's shares within a specified term. Thus, a convertible bond is a debt security that can be converted into equities, in accordance with the conversion rules. After the conversion of convertible bonds, the holder of the bonds becomes a shareholder of the bond issuer.

Atslēgvārdi: konvertējamās obligācijas, parāda vērtspapīri, kapitāla vērtspapīri

Keywords: convertible bonds, debt securities, equity securities

Ievads

Atbilstoši Finanšu instrumentu tirgus likuma¹ 1. panta pirmās daļas 43. punktam obligācija ir “parāda vērtspapīrs” jeb “pārvedams vērtspapīrizēts parāds”. Tādējādi obligācija kā parāda vērtspapīrs apliecina tās izdevēja (emitenta) saistības pret šīs obligācijas turētāju (obligacionāru).² Obligācijā pamatā ietilpst divi prasījumi – prasījums par obligācijas nominālvērtības (aizdevuma pamatsummas) atmaksu un kupona (procentu) samaksu.

Vienlaikus obligācijām ir vairāki veidi – publiskā apgrozībā esošas obligācijas, privātā apgrozībā esošas obligācijas, nodrošinātas un nenodrošinātas obligācijas, kā arī konvertējamās obligācijas, subordinētās obligācijas, apmaināmās obligācijas un

¹ Finanšu instrumentu tirgus likums: LV likums. Pieņemts 20.11.2003. [04.03.2023. red.].

² Zeņķis, P. Obligāciju veidu un civiltiesiskās apgrozības attīstība. Grām.: Tiesības un tiesiskā vide mainīgos apstākļos. Latvijas Universitātes 79. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2021, 183.–190. lpp.

citas. Tādējādi arī obligācijā ietilpstošie prasījumi ir atkarīgi no tā, par kāda veida obligāciju ir runa.

Šī raksta mērķis ir sniegt ieskatu konvertējamā obligāciju jēdzienā, tajās ietvertu prasījumu būtībā, kā arī konvertējamā obligāciju emisijas kārtībā, atklājot būtiskākās konvertējamā obligāciju atšķirības iepretim citu veidu obligācijām.

1. Konvertējamā obligācija

1.1. Konvertējamās obligācijas jēdziens

Konvertējamās obligācijas legāldefinīcija sniegta Komerclikuma³ 244. panta pirmajā daļā. Minētā tiesību norma noteic, ka konvertējamā obligācija ir tāda obligācija, kuru obligacionārs noteiktā termiņā ir tiesīgs apmainīt pret emitenta akcijām. Turklāt atbilstoši Komerclikuma 244. panta trešajai daļai kopš 2002. gada 15. marta, kad spēkā stājās 2002. gada 14. februārī pieņemtie Grozījumi Komerclikumā,⁴ apmainīt pret emitenta akcijām var ne vien konvertējamā obligāciju, bet arī citus vērtspapīrus, kas satur līdzvērtīgas tiesības.

Lai arī konvertējamās obligācijas šī raksta izstrādes brīdī nav sastopamas starp *Nasdaq Riga* biržā tirgotajiem parāda vērtspapīriem,⁵ šādas obligācijas vispārīgi nav uzskatāmas par tādu obligāciju veidu, kas praksē netiktu lietots. Tieši pretēji, konvertējamās obligācijas ir pasaulē plaši izmantots finanšu instruments.⁶ Konvertējamā obligāciju nozīmību starp citiem vērtspapīriem apliecina arī tas, ka pirms 2007. gada finanšu krīzes pasaulē kopumā bija emitētas konvertējamās obligācijas vairāk nekā 350 miljardu ASV dolāru apmērā,⁷ pašreiz sasniedzot jau divreiz lielāku jeb teju 700 miljardu ASV dolāru apmēru.⁸

Vienlaikus jāpatur prātā, ka konvertējamās obligācijas, tāpat kā cita veida obligācijas, var emitēt arī privātā kārtā,⁹ bez nodoma tās tirgot biržā. Kā tas redzams no publiski pieejamās informācijas, tad papildu finansējuma piesaistei vēsturiski konvertējamās obligācijas privātā kārtā, piemēram, ir emitējusi gan Latvijas nacionālā

³ Komerclikums: LV likums. Pieņemts 13.04.2000. [04.03.2023. red.].

⁴ Grozījumi Komerclikumā: LV likums. Pieņemts 14.02.2002. [04.03.2023. red.].

⁵ Obligācijas. Nasdaq Riga, <https://nasdaqbaltic.com/statistics/lv/bonds> [aplūkots 04.03.2023.].

⁶ Burlacu R., Jimenez-Garcés S. Why do firms issue callable convertible bonds? A critique of the “backdoor equity financing” theory. *Journal of Banking & Finance*, 2022, Vol. 144, p. 106636, <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2022.106636> [aplūkots 26.02.2023.].

⁷ Batten J. A., Khaw K. L.-H., Young M. R. Convertible Bond Pricing Models. *Journal of Economic Surveys*, 2014, Vol. 28, No. 5, pp. 775–803, <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1111/joes.12016> [aplūkots 26.02.2023.].

⁸ Convertible indices. Refinitiv, Global Issuance Statistics November 2021, <https://www.refinitiv.com/en/financial-data/indices/convertible-indices> [aplūkots 05.03.2023.]. Outlook 2022: Global convertible bonds, <https://www.schroders.com/en-us/us/wealth-management/insights/outlook-2022-global-convertible-bonds/> [aplūkots 05.03.2023.].

⁹ Korkeamaki T., Michael T. B. Where Are They Now? An Analysis of the Life Cycle of Convertible Bonds. *The Financial Review*, 2013, Vol. 48, No. 3, pp. 489–509, <https://onlinelibrary-wiley-com.datubazes.lanet.lv/doi/10.1111/fire.12012> [aplūkots 26.02.2023.].

lidsabiedrība *Air Baltic Corporation AS*,¹⁰ gan atkritumu apsaimniekošanas jomā zināmā sabiedrība *AS CleanR Grupa*.¹¹

Komerclikuma 244. panta pirmās daļas pirmais teikums paredz, ka: *Sabiedrība var emitēt konvertējamas obligācijas, kuras obligacionārs noteiktā termiņā ir tiesīgs [autora izcēlums] apmainīt pret šīs sabiedrības akcijām*. Tādējādi obligāciju konversija ir iespējama, tikai pamatojoties uz obligacionāra vēlmi konvertējamās obligācijas konvertēt pret emitenta akcijām. Tiesību doktrīnā atzīts, ka obligacionāra lēmums par konversiju ir uzskatāms par vienpusēju gribas izteikumu.¹²

Konversijas tiesības kreditors ir tiesīgs īstenot saskaņā ar konvertējamo obligāciju emisijas noteikumiem,¹³ ievērojot tajos noteikto termiņu (konversijas termiņš), konvertējot viņam piederošas konvertējamās obligācijas pret kapitāla vērtspapīriem (akcijām),¹⁴ kas piešķir dalības tiesības emitentā. Tiesību doktrīnā atzīts, ka parasti konversijas tiesības tiek izlietotas, tuvojoties konversijas termiņam, tādējādi obligacionāram pasargājoties no iespējamām akciju vērtības svārstībām. Tomēr, tā kā viņam pieder arī konversijas tiesības, kuru izlietošana var būt visnotaļ izdevīga, konvertējamās obligācijas kupons (procentu likme) un tādējādi arī ienesīgums ir salīdzinoši zemāks iepretim citu veidu obligācijām.¹⁵

Mazāki kupona maksājumi obligacionāriem samazina emitenta izmaksas par šādiem vērtspapīriem,¹⁶ tādēļ tieši kupona salīdzinoši zemāks apmērs iepretim citu veidu obligācijām ir tas, kas konvertējamo obligāciju emisiju padara pievilcīgu emitenta acīs.¹⁷ Vienlaikus ieguldījums konvertējamās obligācijās neietilpst emitenta pamatkapitālā.¹⁸

Obligacionāram nav pienākuma veikt obligāciju konversiju, un tas var izvēlēties turpināt saņemt fiksētus ienākumus noteiktā kupona (procentu) apmērā līdz pat konvertējamās obligācijas dzēšanas termiņam.¹⁹ Tādējādi līdz brīdim, kamēr obligacionārs nav izlietojis konversijas tiesības, viņam kā ikvienam citam obligacionāram ir vien tiesības uz konvertējamās obligācijas nominālvērtības atmaksu un kupona (procentu), ja tāds paredzēts, saņemšanu.

Ievērojot minēto, secināms, ka savā būtībā konvertējamā obligācija, gluži kā cita veida obligācijas, ir parāda vērtspapīrs. Vienlaikus, tā kā konvertējamā obligācija

¹⁰ Administratīvās apgabaltiesas 25.10.2010. spriedums lietā Nr. A42688408, 6.1. punkts; Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 13.12.2017. spriedums lietā Nr. CA-0126-17/7.

¹¹ AS CleanR Grupa. Registration No. 40103799972. LEI: 984500048F64895F8O65. Terms of the notes issue, p. 56., p. 60, https://nasdaqbaltic.com/statistics/lv/issuer_documents/download/1509 [aplūkots 05.03.2023.].

¹² Meier-Hayoz A., Von der Crone H. C. Wertpapierrecht. 3., überarbeitete Auflage. Bern: Stämpfli Verlag, 2018, S. 303–304.

¹³ Saulietis A., Kokorevičs G. Obligāciju ekonomiskā un juridiskā daba. Jurista Vārds, 2013, Nr. 50, 6.–13. lpp.

¹⁴ Habersack M. In: Goette W., Habersack M., Kalss S. (red.). Münchener Kommentar zum Aktiengesetz. 5. Auflage. München: C. H. Beck, 2021, § 221, Rn. 24, 31; Koch J. In: Hüffer U. (Begr.), Koch J. (Bearb.). Aktiengesetz. 16. Auflage. München: C. H. Beck, 2022, § 221, Rn. 4, 6.

¹⁵ Meier-Hayoz A., Von der Crone H. C. 2018, S. 303–304.

¹⁶ Mobious M. Bonds. An Introduction to the core concepts. Singapore: John Wiley & Sons Singapore Pte. Ltd., 2012, p. 61.

¹⁷ Batten J. A., Khaw K. L.-H., Young M. R. 2014, pp. 775–803.

¹⁸ Ģenerālvokātes Verikas Trstenjakas (*Verica Trstenjak*) 2008. gada 4. septembrī sniegtie secinājumi lietā Nr. C-338/06 *Eiropas Kopienu Komisija pret Spānijas Karalisti*, 73. punkts.

¹⁹ Mobious M. Bonds 2012, p. 61.

obligacionāram piešķir arī tiesības konvertēt šo parāda vērtspapīru pret tā emitenta akcijām, tieši šī obligacionāram piešķirtā tiesība uz obligāciju konversiju ir tā, kas konvertējamo obligāciju atšķir no cita veida obligācijām. Tādējādi jāsecina, ka konvertējamā obligācija ir parāda vērtspapīrs, kuru iespējams konvertēt par kapitāla vērtspapīru saskaņā ar konversijas noteikumiem.

Par konvertējamo obligāciju paveidu var tikt uzskatītas nosacīti konvertējamās obligācijas (vācu val. – *bedingte Pflichtwandelanleihe*; angļu val. – *contingent convertible (CoCo) bond*). Atšķirībā no klasiskām konvertējamām obligācijām nosacīti konvertējamo obligāciju konversija akcijās ir atkarīga nevis no obligacionāra lēmuma (gribas izteikuma), bet gan no iepriekš definētā nosacījuma (notikuma) iestāšanās, kas faktiski tiek uzskatīts par atliekošo nosacījumu. Tam iestājoties, obligacionārs kļūst par akcionāru, savukārt no konvertējamām obligācijām iegūtais kapitāls – par emitenta pašu kapitālu.²⁰ Tiek atzīmēts, ka šādi nosacījumi parasti ir saistīti ar emitenta akciju vērtības negatīvu attīstības tendenci.²¹ Līdz ar to ieguldītājs, iegādājoties šādas obligācijas, uzņemas zināmu risku, kas savukārt tiek atlīdzināts ar augstākām procentu (kupona) likmēm.²²

Tāpat ārvalstīs praksē sastopamas arī reversās un obligāti konvertējamās obligācijas.²³ Reverso konvertējamo obligāciju gadījumā tiesība konvertēt konvertējamās obligācijas pret emitenta akcijām ir nevis obligacionāram, bet gan pašam emitentam.²⁴ Tādējādi reverso konvertējamo obligāciju gadījumā konversija notiek, pamatojoties nevis uz obligacionāra, bet emitenta vienpusēju gribas izpaudumu. Savukārt obligāti konvertējamās obligācijas nekad netiek dzēstas, izmaksājot konvertējamās obligācijas nominālvērtību naudā. Kā jau to liecina šo obligāciju nosaukums, šīs obligācijas dzēšanas termiņā vienmēr tiek konvertētas emitenta akcijās.²⁵ Minētais, pēc autora domām, gan nenozīmē, ka obligāti konvertējamo obligāciju konversija notiek neatkarīgi no obligacionāra un emitenta gribas. Proti, emitents, jau emitējot, bet obligacionārs jau iegādājoties šādas obligāti konvertējamās obligācijas, izsaka savu gribu, iestājoties obligāti konvertējamo obligāciju dzēšanas termiņam, šīs obligācijas konvertēt emitenta akcijās.

1.2. Konvertējamo obligāciju emisija

Ja vien emitenta statūti neparedz ierobežojumus, lēmumu par obligāciju emisiju pieņem emitenta valde. Tomēr valde neatkarīgi no statūtu noteikumiem nav tiesīga lemt par konvertējamo obligāciju emisiju. Kā to noteic Komerclikuma 245. panta 2.¹ daļa, lēmumu par konvertējamo obligāciju emisiju pieņem akcionāru sapulce. Pēc autora domām, šāda lēmuma par konvertējamo obligāciju emisiju pieņemšanas kārtība saistāma tieši ar konvertējamā obligācijā ietverto obligacionāra tiesību šo

²⁰ Meier-Hayoz A., Von der Crone H. C. 2018, S. 309–310.

²¹ Batten J. A., Khaw K. L.-H., Young M. R. 2014, pp. 775–803.

²² Schoutens W., Spiegeleer J. D. The Handbook of Convertible Bonds. Pricing, Strategies and Risk Management. West Sussex: John Wiley & Sons Ltd., 2011, p. 18.

²³ Batten J. A., Khaw K. L.-H., Young M. R. 2014, pp. 775–803.

²⁴ Schoutens W., Spiegeleer J. D., Van Hulle C. The Handbook of Hybrid Securities. Convertible Bonds, CoCo Bonds, and Bail-in. West Sussex: John Wiley & Sons Ltd., 2014, p. 66.

²⁵ Fabozzi Rank J. Bond markets, analysis, and strategies. 9th edition. [B. v.]: Pearson, 2014, p. 431.

konvertējamo obligāciju konversijas ceļā no parāda vērtspapīra konvertēt pret kapitāla vērtspapīru.

Ja obligacionārs īsteno tā tiesības un vēlas konvertējamo obligāciju konvertēt pret emitenta akcijām, tas netieši ietekmē arī pārējo emitenta akcionāru tiesības. Proti, emitentam rodas jauni akcionāri, tāpēc iespējamas arī izmaiņas esošo emitenta akcionāru procentuāli piederošo emitenta akciju īpatsvarā attiecībā pret kopējo emitenta pamatkapitāla apmēru, kas secīgi var mainīt arī esošo akcionāru ietekmi. Šo iemeslu dēļ, autora ieskatā, konvertējamo obligāciju emisijas lēmuma pieņemšanas kārtība atšķiras no citu obligāciju emisijas lēmuma pieņemšanas kārtības, minēto lēmuma pieņemšanu no emitenta valdes pilnvaru apjoma nododot emitenta akcionāru sapulcei.

Turklāt atbilstoši Komerclikuma 284. panta otrajai daļai līdztekus lēmumam par grozījumu izdarīšanu statūtos, pamatkapitāla izmaiņām, sabiedrības reorganizāciju, sabiedrības darbības izbeigšanu un citiem lēmumiem arī lēmums par konvertējamo obligāciju emisiju ir pieņemams ar ne mazāk kā trīs ceturtdaļām no klātesošo balsstiesīgo akcionāru balsīm, ja statūtos nav noteikts vēl lielāks nepieciešamais balsu skaits šādu lēmumu pieņemšanai. Tādējādi, kā atzinusi Satversmes tiesa, minētā tiesību norma aizliedz akcionāriem pašiem noteikt kārtību, kādā tiek pieņemts lēmums par konvertējamo obligāciju emisiju,²⁶ jo, ņemot vērā, ka šie lēmumi tieši attiecas uz sabiedrības aktīviem un ir būtiski, jo var ietekmēt ikviena akcionāra īpašumtiesību apjomu,²⁷ likumdevējs ir tieši noteicis, ka jautājums par konvertējamo obligāciju emisiju akcionāru sapulcē ir izlemjams tikai ar kvalificēto balsu vairākumu.²⁸

1.3. Konvertējamo obligāciju pirmtiesības

Pēc autora domām, tā kā gadījumā, ja obligacionārs īsteno tā tiesības un vēlas konvertējamo obligāciju konvertēt pret emitenta akcijām, tas netieši ietekmē arī pārējo emitenta akcionāru tiesības. Atbilstoši Komerclikuma 246. panta pirmajai daļai konvertējamo obligāciju emisijas gadījumā emitenta esošajiem akcionāriem ir noteiktas pirmtiesības iegūt konvertējamās obligācijas. Būtiski norādīt, ka atbilstoši Komerclikumam pirmtiesības iegūt konvertējamās obligācijas to emisijas gadījumā ir tikai emitenta akcionāriem.

Eiropas Savienības Tiesas lietā C-338/06 tika izskatīts strīds Eiropas Kopienas Komisijas prasībā pret Spānijas Karalisti par nepareizu Padomes Otrās direktīvas 77/91/EEK²⁹ ieviešanu. Spānijas Karalistes Akciju sabiedrību likums³⁰ 158. panta

²⁶ Par Komerclikuma 142. panta otrās daļas un 284. panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 04.02.2009. spriedums lietā Nr. 2008-12-01. 9. punkts. Latvijas Vēstnesis, 2009, Nr. 21.

²⁷ Tihonovs V. Ieskats akciju piederības jautājumā. Jurista Vārds, 2012, Nr. 21 (270).

²⁸ Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 18.10.2016. spriedums lietā Nr. C32307615, 5. punkts.

²⁹ Padomes Otrā direktīva par to, kā vienādošanas nolūkā koordinēt nodrošinājumus, ko saistībā ar akciju sabiedrību veidošanu un to kapitāla saglabāšanu un mainīšanu dalībvalstis prasa no sabiedrībām Līguma 58. panta otrās daļas nozīmē, lai aizsargātu sabiedrību dalībnieku un trešo personu intereses. Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, 1977, L 26.

³⁰ Real Decreto Legislativo 1564/1989, de 22 de diciembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Sociedades Anónimas. [1989. gada 22. decembra Karaļa dekrētlukums Nr. 1564/1989, ar kuru ir grozīts Akciju sabiedrību likums.] <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1989-30361> [aplūkots 18.02.2023.].

pirmajā daļā un 293. panta otrajā daļā paredzēja, ka pirmtiesības akciju un konvertējamo obligāciju emisijas gadījumā ir ne vien akcionāriem, bet arī konvertējamo obligāciju obligacionāriem, kuri iepriekšējo emisiju laikā ir izmantojuši konvertējamās obligācijas noteiktās tiesības tās konvertēt pret akcijām. Šādu pirmtiesību piešķiršanu arī konvertējamo obligāciju obligacionāriem Spānijas Karaliste pamatoja ar apstākli, ka tādējādi tiek aizsargāti konvertējamo obligāciju obligacionāri kā iespējamie akcionāri.³¹

Vienlaikus, kā Eiropas Savienības Tiesa atzinusi lietā C42/95, Padomes Otrās direktīvas 77/91/EEK mērķis ir nodrošināt efektīvu akcionāru aizsardzību, ļaujot tiem emitenta pamatkapitāla palielināšanas laikā izvairīties no to līdzdalības vājināšanas emitenta pamatkapitālā.³² Jāpatur prātā, ka konvertējamo obligāciju obligacionāri par akcionāriem kļūst tikai pēc obligāciju konversijas. Tādējādi tikai ar šo brīdi tie ir tiesīgi baudīt arī akcionāriem noteiktās tiesības, tai skaitā pirmtiesības jaunu emitenta akciju un konvertējamo obligāciju iegūšanā.

Tiesību doktrīnā pausts pamatots viedoklis, ka akcionāru pirmtiesības viennozīmīgi tiek ierobežotas, ja citām personām ir tiem līdzvērtīgas tiesības.³³ Savukārt, kā atzinusi ģenerālvokāte Verika Trstenjaka (*Verica Trstenjak*), akcionāru procentuālās līdzdalības emitenta pamatkapitālā samazināšana un līdz ar to arī akcionāru tiesību pasliktināšanās risks ir attaisnojams tikai tad, ja konvertējamo obligāciju turētāji izpilda nosacījumus par konvertējamo obligāciju konvertēšanu akcijās.³⁴

Līdz ar to Eiropas Savienības Tiesa lietā C-338/06 atzina, ka pirmtiesību noteikšana konvertējamo obligāciju emisijas gadījumā ne vien akcionāriem, bet arī esošajiem konvertējamo obligāciju obligacionāriem nesasniegta Otrās direktīvas mērķi – aizsargāt akcionāru tiesības uz to līdzdalību emitenta pamatkapitālā.³⁵ Minēto iemeslu dēļ Eiropas Savienības Tiesa arī atzina, ka konvertējamo obligāciju obligacionāriem nav pirmtiesību arī emitenta jauno akciju iegūšanai. Šādas tiesības ir vienīgi akcionāriem.³⁶

Tai pašā laikā Eiropas Savienības Tiesa minētajā lietā atzina, ka konvertējamo obligāciju obligacionāri var tikt nostādīti prioritārākā stāvoklī attiecībā pret trešajām personām.³⁷ Proti, konvertējamo obligāciju obligacionāriem var tikt noteiktas pirmtiesības gan konvertējamo obligāciju emisijas, gan pat emitenta akciju emisijas gadījumā. Vienīgais ierobežojums ir nepieļaut situāciju, kurā pirmtiesību īstenošanai konvertējamo obligacionāru obligacionāri konkurē ar akcionāriem.³⁸ Tādējādi konvertējamo obligāciju obligacionāriem pirmtiesības emitenta emitēto vērtspapīru iegūšanā var tikt noteiktas pakārtoti akcionāru pirmtiesībām uz šo vērtspapīru iegūšanu.

³¹ EST 18.12.2008. spriedums lietā C-338/06 *Eiropas Komisija pret Spānijas Karalisti*, 37. punkts.

³² EST 19.11.1996. spriedums lietā C-42/95 *Siemens AG un Henrijs Nolds*, 19. punkts.

³³ Grechenig K. Discriminating Shareholders through the Exclusion of Pre-emption Rights? The European Infringement Proceeding against Spain (C-338/06). UC Berkeley: Berkeley Program in Law and Economics, 2009, <https://escholarship.org/uc/item/1102f5kp> [aplūkots 04.03.2022.].

³⁴ Ģenerālvokātes Verikas Trstenjakas (*Verica Trstenjak*) 2008. gada 4. septembrī sniegtie secinājumi lietā Nr. C-338/06 *Eiropas Kopienų Komisija pret Spānijas Karalisti*, 76.–77. punkts.

³⁵ EST 18.12.2008. spriedums lietā C-338/06 *Eiropas Komisija pret Spānijas Karalisti*, 45. punkts.

³⁶ *Ibid.*, 46. punkts.

³⁷ *Ibid.*, 40. punkts.

³⁸ Sīkāk sk.: Ģenerālvokātes Verikas Trstenjakas (*Verica Trstenjak*) 2008. gada 4. septembrī sniegtie secinājumi lietā Nr. C-338/06 *Eiropas Kopienų Komisija pret Spānijas Karalisti*, 83. punkts.

Proti, tikai tādā gadījumā, ja akcionāri nav izmantojuši savas pirmtiesības, akcijas un konvertējamās obligācijas prioritāri var tikt piedāvātas konvertējamo obligāciju obligacionāriem pirms to piedāvāšanas ikvienai trešajai personai.³⁹

Norādāms, ka secīga emitēto akciju iegūšanas pirmtiesību piešķiršana citām personām pēc tam, kad sākotnēji iespēja savas pirmtiesības īstenot ir dota akcionāriem, ir paredzēta, piemēram, arī Vācijas Federatīvās Republikas Akciju sabiedrību likuma⁴⁰ 187. panta pirmajā daļā⁴¹ un Austrijas Republikas Akciju sabiedrību likuma⁴² 154. panta pirmajā daļā.⁴³

Vienlaikus kopš 2017. gada 13. jūlija, kad spēkā stājās 2017. gada 15. jūnijā pieņemtie Grozījumi Komerclikumā,⁴⁴ emitenta akcionāru pirmtiesības iegādāties konvertējamās obligācijas var atcelt ar konvertējamo obligāciju emisijas noteikumiem, ja ievērota Komerclikuma 253. panta otrajā daļā noteiktā kārtība. Kā to grozījumu pamatojumā norādījusi Tieslietu ministrija, šāda kārtība atvieglo sabiedrībai iespēju piesaistīt trešās personas kā investorus ārpus esošo sabiedrības akcionāru loka.⁴⁵

Visbeidzot, lai arī Komerclikuma 246. panta pirmā daļa noteic akcionāru pirmtiesības iegādāties sabiedrības emitētās konvertējamās obligācijas, akcionāriem tomēr nav pirmtiesību iegūt tādas sabiedrības akcijas, kas emitētas, lai tās konvertētu pret iepriekš emitētajām konvertējamām obligācijām. Kā to noteic Komerclikuma 253. panta pirmās daļas 1. teikums, tad, palielinot pamatkapitālu Komerclikuma 261.¹ panta otrajā daļā paredzētajos gadījumos (tai skaitā atbilstoši 1. punktam – jaunu akciju emisija pret konvertējamām obligācijām), akcionāriem nav pirmtiesību. Tādējādi, ja akcionāri iepriekš nav ieguvuši konvertējamās obligācijas, tiem vēlāk nav pirmtiesību iegūt tādas sabiedrības akcijas, kuras emitētas, lai tās konvertētu pret iepriekš emitētajām konvertējamām obligācijām.

Kopsavilkums

1. Savā būtībā konvertējamā obligācija, gluži kā cita veida obligācijas, ir parāda vērtspapīrs. Tomēr, tā kā konvertējamā obligācija obligacionāram piešķir arī tiesības konvertēt šo obligāciju (parāda vērtspapīru) pret emitenta akcijām (kapitāla

³⁹ EST 18.12.2008. spriedums lietā C-338/06 *Eiropas Komisija pret Spānijas Karalisti*, 39.–40. punkts.

⁴⁰ Aktiengesetz [Vācijas Federatīvās Republikas Akciju sabiedrību likums], <https://www.gesetze-im-inter.net.de/aktg/index.html> [aplūkots 18.02.2023].

⁴¹ Vācijas Federatīvās Republikas Akciju sabiedrību likuma 187. panta pirmā daļa noteic: *Rechte auf den Bezug neuer Aktien können nur unter Vorbehalt des Bezugsrechts der Aktionäre zugesichert werden* [Tiesības iegādāties jaunas akcijas var tikt garantētas, tikai ievērojot akcionāru parakstīšanās tiesības].

⁴² Aktiengesetz [Austrijas Republikas Akciju sabiedrību likums], <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002070> [aplūkots 18.02.2023].

⁴³ Austrijas Republikas Akciju sabiedrību likuma 154. panta pirmā daļa noteic: *Rechte auf den Bezug neuer Aktien können nur unter Vorbehalt des Bezugsrechts der Aktionäre (§ 153) zugesichert werden* [Tiesības parakstīties uz jaunām akcijām var tikt garantētas, tikai ievērojot akcionāru parakstīšanās tiesības (153. pants)].

⁴⁴ Grozījumi Komerclikumā: LV likums. Pieņemts 15.06.2017. [04.03.2023. red.].

⁴⁵ Tieslietu ministrijas 2016. gada 7. decembra vēstule Nr. 1-11/4397 Latvijas Republikas Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas priekšsēdētājam par priekšlikumiem likumprojektam "Grozījumi Komerclikumā" (Nr. 749/Lp12) pirms otrā lasījuma, 1.–2. lpp., <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/572E508C659112C6C2258082004B2689?OpenDocument> [aplūkots 11.02.2023.].

- vērtspapīru), šī obligacionāram piešķirtā konversijas tiesība ir tā, kas konvertējamo obligāciju atšķir no cita veida obligācijām. Tādējādi konvertējamās obligācijas ir parāda vērtspapīrs, kuru iespējams konvertēt par kapitāla vērtspapīru.
2. Par konvertējamo obligāciju paveidu var tikt uzskatītas nosacīti konvertējamās obligācijas. Atšķirībā no klasiskām konvertējamām obligācijām nosacīti konvertējamo obligāciju konversija akcijās ir atkarīga nevis no obligacionāra lēmuma (gribas izteikuma), bet gan no iepriekš definētā nosacījuma (notikuma) iestāšanās, kas faktiski tiek uzskatīts par atliekošo nosacījumu. Šim nosacījumam iestājoties, obligacionārs kļūst par akcionāru, savukārt no konvertējamām obligācijām iegūtais kapitāls – par emitenta pašu kapitālu.
 3. Konvertējamo obligāciju obligacionāri par akcionāriem kļūst tikai pēc obligāciju konversijas. Tikai ar konversijas brīdi tie ir tiesīgi baudīt arī akcionāriem noteiktās tiesības, tai skaitā pirmtiesības jaunu emitenta akciju un konvertējamo obligāciju iegūšanā.